യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 205

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ഏവം യഥൈതദ്ഭഗവൻസ്വപ്നേ ദൃശ്യം പരം നഭഃ .
തഥൈവ ജാഗ്രതീത്യത്ര ന ചേത്സംദേഹജാലികാ .. 1
ഇദം മേ ഭഗവൻബ്രൂഹി മഹാപ്രശ്നമനുത്തമമ് .
കഥം ഭവത്യദേഹാ ചിജ്ജാഗ്രത്സ്വപ്ന സ്വദേഹവത് .. 2
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ദൃശ്യം ജാഗ്രത്യഥ സ്വപ്നേ ഖാധാരം ഖാത്മകം ഖജമ് .
ഖം ച നാന്യത്പരം ജാതു സംദേഹോഽസ്ത്യുപപത്തിതഃ .. 3
സമസ്തകാരണാകാരപ്രത്യസ്തമയരൂപിണി .
സർഗാദാവേവ ഭൂതാനി സംഭവന്തി ന കാനിചിത് .. 4
പൃഥ്വ്യാദിനിയതസ്തേന ദേഹോഽയം നാസ്തി കിംചന .
ഭൂതാന്യേവ കിലൈതാനി ദേഹസ്താനി ന സന്ത്യലമ് .. 5
തേന സ്വപ്നവദാഭാസമിദം പശ്യതി ചിന്നഭഃ .
സ്വരൂപമാത്രകചനമാകാരവദിവാകുലമ് .. 6
ഭാനമാഭാനമാത്രത്വമിദം യത്തച്ചിദാത്മനാ .
നഭസാ സ്വപ്നശബ്ദേന കഥ്യതേ ജഗദാകൃതിഃ .. 7
യദേതദ്വേദനം നാമ ചിദ്വ്യോമ്നോ വ്യോമനിർമലമ് .
ഏതദന്തശ്ചിതോ രൂപം സ്വപ്നോ ജഗദിതി സ്ഥിതമ് .. 8
ഏതസ്മിന്നേവ തേനാഥ സ്വഭാവകചനേ തതേ .
ചിദ്രൂപേണ കൃതാഃ സംജ്ഞാഃ പൃഥക്പൃഥ്വ്യാദികാ ഇമാഃ .. 9
ചിദ്ഭാനമേവ തത്സ്വപ്നജഗച്ഛബ്ദൈഃ പ്രകഥ്യതേ .
ഭാനം ചാസ്യാഃ സ്വഭാവഃ ഖം തത്കദാചിന്ന ശാമ്യതി ..10
ബഹ്വയഃ സർഗദൃശോ ഭിന്നാ ബ്രഹ്മേവ ബ്രഹ്മഖേ ച താഃ .
ശൂന്യതാനഭസീ വാതസ്തിഷ്ഠന്തി ച വിശന്തി ച .. 11
ശ്രീരാമ ഉവാച .
സർഗാണാം കോടയഃ പ്രോക്താ ഭഗവൻഭവതാ കില .
കാശ്ചിദ്ബ്രഹ്മാണ്ഡകോശസ്ഥാഃ കാശ്ചിദണ്ഡവിവർജിതാഃ ..12
കാശ്ചിന്മഹീകോശഗതാഃ കാശ്ചിദാകാശസംസ്ഥിതാഃ .
തേജഃകോശഗതാഃ കാശ്ചിത്കാശ്ചിത്പവനകോശഗാഃ .. 13
കാശ്ചിദ്വ്യോമസ്ഥഭൂപീഠാ ഊർധ്വാധസ്ഥവിനിശ്ചയാഃ .
ബുധ്നാകാശാദൂർധ്വഖുരാ ലമ്ബമാനവനാചലാഃ .. 14
കാശ്ചിദ്വാതാത്മഭൂതൗഘാഃ കാശ്ചിന്നിത്യം തമോധരാഃ .
വ്യോമസംസ്ഥാനകാഃ കാശ്ചിത്കാശ്ചിത്ക്രിമികുലാകുലാഃ .. 15
കാശ്ചിദാകാശകോശസ്ഥാഃ കാശ്ചിച്ചോപലകോശഗാഃ .
കാശ്ചിത്സകുണ്ഡകോശസ്ഥാഃ കാശ്ചിത്ഖേ ഖഗവത്സ്ഥിതാഃ .. 16
താസാം മധ്യേ യഥാ ഹീദം ബ്രഹ്മാണ്ഡം യാദൃശം സ്ഥിതമ് .

അസ്മാകം ഭഗവംസ്തന്മേ ബ്രൂഹി തത്ത്വവിദാം വര .. 17
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യദപൂർവമദൃഷ്ടം വാ നാനുഭൂതം ന വാ ശ്രുതമ് .
തദ്വർണ്യതേ സുദൃഷ്ടാന്തൈർഗൃഹ്യതേ ച തദൂഹ്യതേ .. 18
ഇദം തു രാമ ബ്രഹ്മാണ്ഡമാഗമൈർമുനിഭിഃ സുരൈഃ .
ശതശോ വർണിതം തച്ച ജ്ഞാതമേതത്ത്വയാ്ഖിലമ് .. 19
യഥേദം ഭവതാ ജ്ഞാതമാഗമൈർവർണിതം യഥാ .
സ്ഥിതം തദേതദഖിലം കിമന്യദിഹ വർണ്യതേ .. 20
ശ്രീരാമ ഉവാച .
കഥമേതദ്വദ ബ്രഹ്മൻസംപന്നം ചിന്മഹാനഭഃ .
കിയത്പ്രമാണമേതദ്വാ കിയത്കാലം ച വാ സ്ഥിതമ് .. 21
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
അനാദിനിധനം ബ്രഹ്മ നിത്യമസ്ത്യേ-തദ+വ്യയമ് .
ആദിമധ്യാന്തതാ നാസ്തി നാകാരാഃ പരമാമ്ബരേ .. 22
ബ്രഹ്മാകാശമനാദ്യന്തമേതദ+വ്യയ-മാതതമ് .
ഏതന്മയമിദം വിശ്വം വിഷ്വഗാദ്യന്തവർജിതമ് .. 23
പരമസ്യാസ്യ ചിദ്ദ്യോമ്നഃ സ്വയം യദ്ഭാനമാത്മനി .
തദേതദ്വിശ്വമിത്യുക്തം സ്വയം തേനൈവ തന്മൃഷാ .. 24
പുരുഷസ്യ യഥാ സ്വപ്നപുരസംദർശനം തഥാ .
തത്തസ്യ ഭാനം പുരവത്തദിദം വിശ്വമുച്യതേ .. 25
കഠിനാ നേഹ ഗിരയോ ന ദ്രവാണി ജലാനി ച .
ന ശൂന്യമേതദാകാശം കാലോ ന കലനാത്മകഃ .. 26
യദ്യഥാ ചാവ്യയം യത്ര സ്വതഃ സംചേതിതം ചിതാ .
തത്തഥാ തത്ര ചിത്തത്ത്വേ അലം ശൈലാദിവത്സ്ഥിതമ് .. 27
അശിലൈവ ശിലാ സ്വപ്നേ നഭ ഏവാനഭോ യഥാ .
ഭവേ+ത്ത-ഥേഹ സർഗാദി സ്വപ്നേ ദൃശ്യസ്ഥിതിശ്ചിതൗ .. 28
അനാകാരൈവ ചിച്ഛാന്താ സ്വപ്നവത്യത്സ്വചേതനമ് .
വേത്തി തജ്ജഗദിത്യുക്തം തച്ചാനാകാരമേവ സത് .. 29
വായോഃ സ്പന്ദോ യഥാന്തസ്ഥോ വാത ഏവ നിരന്തരഃ .
തഥേദം ബ്രഹ്മണി ബ്രഹ്മ ന ചോദേതി ന ശാമ്യതി .. 30
ദ്രവ+ത്വ/മമ്/ഭസി യഥാ ശൂന്യത്വം നഭസോ യഥാ .
യഥാ വസ്തുനി വസ്തുത്വം ബ്രഹ്മണീദം ജഗത്തഥാ .. 31
ന പ്രയാതം ന വാ്യാതമകാരണമകാരണാത് .
ന ച നാസ്തി ന വാസ്തീദം ഭിന്നം ബ്രഹ്മപദേ ജഗത് .. 32
ന ചാനാദി നിരാഭാസം നിരാകാരം ചിദമ്ബരമ് .
ദൃശഃ കാരണമന്യസ്യാഃ ക്വചിദ്ഭവിതുമർഹതി .. 33
തസ്മാദ്യഥാവയവിനോ്വയവാഃ സ്വാത്മമാത്രകാഃ .
തഥാനവയവേ ബ്രഹ്മവ്യോസ്നി വ്യോമ ജഗത്സ്ഥിതമ് .. 34
സർവം ശാന്തം നിരാലമ്ബം ജ്ഞപ്തിമാത്രമനാമയമ് .
നേഹ സത്താ ന വാസത്താ ന ച നാനാസ്തി കിംചന .. 35

സംകല്പസ്വപ്നനഗരനൃത്തവത്സർവമാതതമ് .
സ്ഥിതമേവ സമം ശാന്തമാകാശമജമവ്യയമ് .. 36

പരമചിദമ്ബരഹൃദയം
ചിത്ത്വാദ്യത്കചതി കാന്തമമലമലമ് .
തദിദം ജഗദിതി കലിതം
തേനൈവ തദാത്മരൂപമാകല്പമ് .. 37

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ സർഗ-കാരണ-നിരാസോ നാമ പഞ്ചാധിക+ദ്വി/ ശത-തമഃ സർഗഃ .. 205 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
11.1.2024